

การสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนตร์เรือ บทแห่งমনก
ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง)
Creative Digital Art Illustration: Prince Dhammathibet (Chao Fah Kung)'s Kap He
Ruea (Royal Ship Lyrics)

รับบทความ 07/06/2023
แก้ไขบทความ 07/07/2023
ยอมรับบทความ 28/08/2023

จารุวรรณ นครจารุพงศ์¹
และกาญจนา ลำเภา²
Charuwan Nakhoncharupong
and Kanchana Lampao

บทคัดย่อ

เห็นผู้ย่องรำฟ้อน คิดบังอรร้อนรำกราย สร้อยทองย่องเยื้องชาย เหมือนสายสวาทขนาดนวยจรบท
ประพันธ์ในเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร หรือที่รู้จักกันในนาม “เจ้าฟ้ากุ้ง” ที่ทรงพรรณนาให้เห็นถึงความสง่างาม
ของกระบวนเรือพระที่นั่ง ทรงพรรณนาอารมณ์ ความรู้สึก เมื่อพระองค์ทรงทอดพระเนตรธรรมชาติสอง
ข้างทาง ครั้นตามเสด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ไปในขบวนเสด็จเพื่อสมโภชพระพุทธรูปที่สระบุรีทาง
ชลมารค เป็นบทแห่งชมธรรมชาติ ชมปลา ชมไม้ และชมนก โดยแต่ละบทจะมีเนื้อหาที่กล่าวถึงความคิดถึง
สตรีอันเป็นที่รัก เช่น จากบทแห่งชมนก ทรงเปรียบเปรยนางอันเป็นที่รักกับนกยูง เมื่อพระองค์เห็นนกยูง
รำแพนหาง ก็นึกถึงนางอันเป็นที่รักเวลาที่นางกำลังฟ้อนรำ

ภาพยนตร์เรือในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) 1 ใน 6 วรรณคดีที่คนไทยควรอ่าน
ที่ร้อยเรียงความงดงาม วิจิตรตระการตาของกระบวนเรือ ธรรมชาติอันสวยงาม เป็นภาพยนตร์โคลงที่
ไพเราะ ใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม สลวยจับใจ รวมถึงการใช้โวหาร อุปมาอุปไมย สะท้อนให้เห็นสภาพวิถีชีวิต
ของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายที่ใช้การสัญจรทางน้ำเป็นสำคัญ เสริมความรู้เกี่ยวกับขบวน
พยุหยาตรา ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมเกี่ยวกับความงามของสตรี

ตำราหรือหนังสือที่มีภาพประกอบถูกต้อง สวยงามจึงเป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดเรื่องราวในอดีต
ได้เป็นอย่างดี ภาพประกอบจึงมีความสำคัญกับการถ่ายทอด อนุรักษ์ สืบสานความงามของบริบท
บ้านเมืองในแต่ละยุคแต่ละสมัย และด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยจึงสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล
ถ่ายทอดความงามในอดีต ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด

คำสำคัญ: ภาพประกอบ ศิลปะดิจิทัล โปสเตอร์เอท

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Lecturer of Art Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

² ครูศิลปะ โรงเรียนธรรมจารินีวิทยา อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
Art Teacher, Dhammajarinnee Witthaya School, Pak Tho, Ratchaburi.

Abstract

Witnessing peafowls gracefully dance, Contemplating the allure of the Golden rod's glance, An adornment of elegance, a cherished stance, Like a beloved, a cherished romance... The literary opus authored by Prince Dhammathibet, known as “Chao Fah Kung,” epitomizes a lyrical composition that splendidly showcases the magnificence of the royal barge procession. It encapsulates profound sentiments and emotions evoked as the monarch conveys the essence of nature, embracing both sides of the journey during his royal barge to pay homage to the Buddha’s footprint at Saraburi. This poetic masterpiece reveres the beauty of nature, encompassing its aquatic marvels, arboreal wonders, and avian inhabitants. Every section exudes a profound sense of affection for women, exemplified by the poetic admiration of birds (Bott Hae Chom Nok), metaphorically likening the beloved woman to the graceful peafowl. The sight of the peafowl's elegant tail in rhythmic motion conjures vivid memories of the king's beloved woman, intertwined with their moments of blissful dance.

“Kap Hae Rua,” the royal barge procession's boat songs authored by Prince Dhammathibet (Chao Fah Kung), is esteemed as a precious masterpiece, deserving the esteemed readership of Thais. It masterfully delineates the captivating allure and scenic grandeur inherent in the royal boat procession. This melodious epic poem weaves a tapestry of enchanting words, employing metaphors and poetic devices that engage and captivate the reader. It serves as a poignant reflection of the Thai way of life during the late Ayutthaya period, a time when water transport played a role in society. Its narrative imparts a comprehensive understanding of boat processions, customs, traditions, and the profound appreciation for the inherent beauty of women.

The meticulous illustration of manuscripts or books plays a pivotal role in accurately preserving the historical narratives. These visual depictions carry immense significance, effectively conveying, safeguarding, and perpetuating the aesthetic beauty embedded within the local context of each era. With the advent of modern technology, digital art emerges as the paramount medium for crafting vivid and impactful representations of historical events, preserving their allure in a clear and resounding manner, thereby enhancing communication to its utmost potential.

Keywords: *illustration, digital art, procreate*

บทนำ

บทประพันธ์กาพย์เห่เรือ ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร หรือรู้จักกันในนาม “เจ้าฟ้ากุ้ง” ถือเป็นบทเห่เรือที่เก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายและได้รับความนิยมกระทั่งเป็นแบบแผนในการประพันธ์บทเห่เรืออื่น ๆ จนกระทั่งปัจจุบัน “กาพย์เห่เรือ” บทพระนิพนธ์ใน เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร-ไชยเชษฐาสุริยวงศ์ หรือเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) พระราชโอรสในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้กล่าวถึงความงดงามวิจิตรตระการตาของเรือกระบวน ธรรมชาติอันงดงามทั้งสองข้างลำน้ำระหว่างล่องเรือ ทั้งปลา พืชพรรณดอกไม้ และนกหลากหลายสายพันธุ์ เมื่อพระองค์ทรงทอดพระเนตรธรรมชาติข้างทาง โดยตามเสด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ไปในขบวนเสด็จเพื่อสมโภชพระพุทธรูปที่สระบุรีทางชลมารค ทรงพรรณนาเปรียบเปรยกับสตรีอันเป็นที่รักของพระองค์ กาพย์เห่เรือสะท้อนให้เห็นสภาพวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายที่ใช้การสัญจรทางน้ำเป็นสำคัญ แฝงความรู้เกี่ยวกับขบวนพยุหยาตรา ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมเกี่ยวกับความงามของสตรี ซึ่งงามพร้อมทั้งมารยาท รวมถึงการแต่งกาย ทั้งยังให้ความรู้สึกเมื่ออ่านแล้วเหมือนได้เห็นกับตา จากบทประพันธ์กาพย์เห่เรือ บทเห่ชมนกเจ้าฟ้ากุ้งทรงเปรียบเปรยนางอันเป็นที่รักกับนกทั้ง 10 ชนิดซึ่งอยู่ในบทประพันธ์ ดังเช่นการเปรียบเปรยถึงนางอันเป็นที่รักกับนกยูง เมื่อพระองค์เห็นนกยูงรำแพนหาง ก็นึกถึงนางอันเป็นที่รักเวลาที่นางกำลังพ้อนรำ

กาพย์เห่เรือ บทเห่ชมนก เป็นบทประพันธ์ที่เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรหรือเจ้าฟ้ากุ้งทรงประพันธ์ขึ้นเพื่อเห่เรือของพระองค์เอง ในเวลาที่ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศไปนมัสการรอย พระพุทธรูปที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งต้องใช้เวลาเดินทางทั้งวัน โดยขบวนเสด็จจะออกจากกรุงเก่าเวลาเช้า พอเย็นก็ถึงท่าเจ้าสนุก ในเนื้อความจะขึ้นต้นตั้งแต่ “พระเสด็จโดยแดนชล ทรงเรือต้นงามเฉิดฉาย” ซึ่งเป็นบทเห่ชมกระบวนเรือ ต่อจากนั้นจะว่าด้วยการชมปลา ชมไม้ ชมนก เท่กาก็ เห่สังวาสและเห่ครวญ โดยพรรณนาแสดงความรู้สึกในใจของพระองค์ซึ่งคุกรุ่นด้วยความรัก ความอาลัย ระคนไปกับการชมธรรมชาติ (ศรีธรรมาธิเบศร, 2548: 16) การเห่ชมเรือแบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ช่วงเวลา ได้แก่ เช้า สาย บ่าย และเย็น ซึ่งช่วงเย็นจะเป็นบทเห่ชมนก ที่มีการกล่าวถึงนกทั้งหมด 10 ชนิด คือ นกยูง นกสร้อยทอง นกสาธิตา นกนางนวล นกแก้ว ไก่ฟ้า นกแขกเต้า นกดุเหว่า นกโนรี และนกสัตว์วา

ทั้งนี้เพื่อถ่ายทอดความงดงามของกาพย์เห่เรือ บทเห่ชมนก ผู้วิจัยจึงได้สร้างสรรค์เป็นผลงานภาพประกอบศิลปะดิจิทัลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยให้เกิดความงามยิ่งขึ้น เพื่อบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของนกแต่ละชนิดที่หาได้ยาก และบางชนิดใกล้สูญพันธุ์ได้เป็นอย่างดี ภาพประกอบศิลปะดิจิทัลนี้จัดทำขึ้น โดยมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับเรื่องราวจากบทประพันธ์ ทั้งนี้อาจเป็นการถ่ายทอดเพื่อนำไปใช้บูรณาการเป็นสื่อการสอนในสถานศึกษาหรือเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นเครื่องมือสื่อสารให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบภาพประกอบภาพहेरेो บทहेरेेमनक ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากั๋ง)
2. เพื่อนำเสนอแนวทางสร้างสรรค์ภาพประกอบภาพहेरेो บทहेरेेमनक ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากั๋ง)

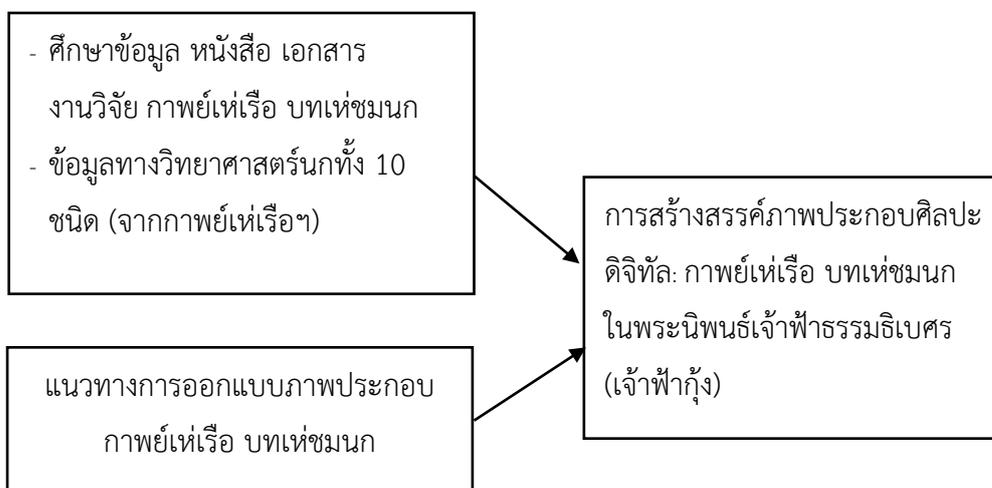
ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา ศึกษาเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพहेरेो ในพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากั๋ง) เอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพประกอบ และเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะดิจิทัล และแอปพลิเคชันโปรแกรม

ด้านเวลา งานวิจัยภาพहेरेो ในพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากั๋ง) ระยะเวลา 1 ปี พฤษภาคม 2564-เมษายน 2565

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: จากภาพहेरेो บทहेरेेमनकในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากั๋ง) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยศึกษาข้อมูล จากหนังสือ เอกสาร งานวิจัย ภาพहेरेो บทहेरेेमनकและข้อมูลทางวิทยาศาสตร์นคทั้ง 10 ชนิด (จากภาพहेरेो) เพื่อรวบรวมและศึกษาแนวทางในการออกแบบจากภาพจริงหรือข้อมูลทางกายภาพของนคชนิดต่าง ๆ ในภาพहेरेอสูการออกแบบภาพประกอบ โดยเชื่อมโยงข้อมูลไปสูการกำหนดกรอบทิศทางการสร้างสรรค์ภาพประกอบที่เหมาะสม ถูกต้อง จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างสรรค์เป็นภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพहेरेอ บทहेरेेमनकในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากั๋ง)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การออกแบบภาพประกอบ หมายถึง ภาพที่ใช้ในการอธิบายประกอบกับเนื้อหาเรื่องราว เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้

ศิลปะดิจิทัล หมายถึง ผลงานศิลปะที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือหลักในกระบวนการสร้างสรรค์และนำเสนอผลงาน

การสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล หมายถึง การออกแบบผลงานศิลปะที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องราวหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง โดยนำภาพและเรื่องราวมาประกอบกัน ด้วยการวาดภาพจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก

ภาพย่นหรือ บทเทศน์ หมายถึง บทร้อยกรอง เป็นคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ภาพย่นหรือ ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) พรรณนาถึงนกชนิดต่าง ๆ 10 ชนิด ได้แก่ นกยูง นกสร้อยทอง นกสาลิกา นกนางนวล นกแก้ว ไก่ฟ้า นกแขกเต้า นกคู้เหว่า นกโนรี และนกสัตวา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภาพประกอบหนังสือหรือสิ่งพิมพ์โฆษณาเพื่อช่วยเสริมให้ข้อเขียนในหนังสือมีผลในการสื่อความหมายได้ดียิ่งขึ้น ผลงานศิลปะที่เดิมที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่นอาจนำมาใช้ประกอบได้เช่นกัน ถ้าผลงานนั้นเหมาะสมกับเนื้อหาในหนังสือหรือสิ่งพิมพ์นั้นภาพที่ใช้กับสื่อสิ่งพิมพ์หรือหนังสือในกรณีอื่นจัดเป็นการประดับตกแต่งมิใช่ภาพประกอบหนังสือ (พจนานุกรมศัพท์และเทคนิคทางศิลปะ, 2560: 432 อ้างถึงใน ศิริ หนูแดง, 2547: 11) “ภาพประกอบ” เป็นหัวใจของหนังสือและงานโฆษณาทุกประเภท เพราะเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้อ่านและผู้บริโภคเกิดความสนใจและเข้าใจเรื่องราว และถ้อยคำที่บรรยายในเรื่องและจุดขายของสินค้าได้รวดเร็วภาพประกอบทำให้อ่าน ผู้ชมเกิดการจินตนาการกระตุ้นให้ตื่นตัว เพราะภาพประกอบสามารถอธิบายความคิดและเรื่องราว ไม่เพียงนำเรื่องราวด้วยตัวอักษรแต่เพียงอย่างเดียว แต่ภาพประกอบย่อมมีเสน่ห์ดึงดูดใจและอธิบายความหมายร่วมกับตัวอักษรได้เป็นอย่างดี

ศิลปะดิจิทัล (digital art) เป็นงานสร้างสรรค์ร่วมสมัยที่มีเทคนิคในการนำเสนอที่หลากหลาย วิวัฒนาการของเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ศิลปินหัวก้าวหน้าในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1970 เริ่มหันไปใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์ผลงานมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการใช้งานของโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีความสะดวกและใช้งานง่าย จึงทำให้ดิจิทัลอาร์ตได้เข้ามามีบทบาทในปริภูมิของศิลปะร่วมสมัย (contemporary art) มากขึ้นนับแต่นั้น ผลงานที่เรียกว่าดิจิทัลอาร์ตนั้นมีลักษณะที่เกิดจากกระบวนการผลิตขึ้นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล หรือจากการทำงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้ในช่วงแรก (ตั้งแต่คริสต์ทศวรรษ 1970) เกิดศัพท์ที่เรียกว่า “คอมพิวเตอร์อาร์ต” (computer art) และ “มัลติมีเดียอาร์ต” (multimedia art) แต่หลังการสิ้นสุดของศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบันนี้ ดิจิทัลอาร์ตอยู่ภายใต้ร่มเงาของคำว่า “นิวมีเดียอาร์ต” (new media art) ซึ่งครอบคลุมถึงผลงานภาพยนตร์ (film) วิดีโอ (video) ซาวด์อาร์ต (sound art) และไฮบริดฟอร์ม (hybrid forms) (Paul, 2008: 7 อ้างถึงใน

สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 43) ทั้งนี้ช่วงหลังคริสต์ทศวรรษ 1990 การใช้งานคอมพิวเตอร์ง่ายขึ้น และมีการเขียนโปรแกรมที่สะดวก เหมาะกับการใช้ปรับแต่งภาพกราฟิกได้ง่าย และมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม จึงทำให้ศิลปินจำนวนมากไม่น้อยหันมาเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจากคอมพิวเตอร์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ศิลปินเลือกใช้สื่อดิจิทัลควบคู่ไปกับสื่อแบบเดิมสำหรับเป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ศิลปะที่เป็นรูปแบบใหม่ และมีพื้นที่เฉพาะโดยตัวมันเอง เช่น การสร้างประติมากรรม 3 มิติ ในพื้นที่โลกดิจิทัล (Robertson & McDaniel, 2005: 16 อ้างถึงใน สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 44)

ศิลปะไทยร่วมสมัยที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือมักจะอยู่ในขอบเขตของศิลปิน ที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ในระยะแรก (คริสต์ทศวรรษ 1990) และเป็นลักษณะผลงานที่เน้นการรับรู้เชิงสุนทรียะมากกว่าการค้นคว้าทางวิชาการ เช่น ผลงานภาพถ่ายและวิดีโอของ อำนวยฤทธิ์ ชูสุวรรณ (สุธี คุณาวิชยานนท์, 2546: 201 อ้างถึงใน สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 44) หรือการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (adobe photoshop) เข้ามาปรับแต่งภาพในผลงานชุด Pink Man หรือปีศาจสีชมพู (horror of pink) (ชญาตม์ ศิลปศาสตร์, 2550: 101 อ้างถึงใน สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 44) เป็นต้น ดังนั้นผลงานดิจิทัลอาร์ตในประเทศไทยส่วนใหญ่ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว อยู่ในขอบข่ายของศิลปะที่ใช้สื่อใหม่มากกว่าจะล่องเข้าสู่วงการอย่างชัดเจนเท่ากับปัจจุบัน

หากพิจารณาดิจิทัลอาร์ตในลักษณะของศิลปะภาพนิ่งแล้ว ผลงานดิจิทัลอาร์ตรวมไปถึงผลงานภาพถ่ายดัดแปลงด้วยคอมพิวเตอร์ (manipulate photography) หมายถึง ผลงานภาพถ่ายที่นำมาสร้างหรือตกแต่งดัดแปลงด้วยคอมพิวเตอร์ การนำเสนอจะเป็นภาพนิ่งไม่มีความเคลื่อนไหว (ชญาตม์ ศิลปศาสตร์, 2550: 20 อ้างถึงใน สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 44) ซึ่งในปัจจุบันก็ถือเป็นลักษณะผลงานที่มีความนิยมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ด้วยวิวัฒนาการของคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานง่ายและสะดวกรวดเร็ว ประกอบกับการเปลี่ยนสถานะของคอมพิวเตอร์ที่เดิม เป็นเพียงอุปกรณ์สำนักงานสู่การเป็นอุปกรณ์สำหรับเฉพาะรายบุคคล ก็ยังมีส่วนผลักดันที่ให้สื่อแบบดิจิทัล กลายเป็นสื่อกระแสหลักที่ทรงอิทธิพลที่สุดในปัจจุบัน (สุริยะ ฉายะเจริญ, 2556: 43-44)

โปรแกรมโปรครีเอทเป็นแอปพลิเคชันที่ใช้งานร่วมกับไอแพด (iPad) สำหรับสร้างสรรค์งานศิลปะ หรืองานแอนิเมชัน เป็นแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบันจนได้รับรางวัลชนะเลิศของ Apple Designed Award ซึ่งแอปพลิเคชันมีความละเอียดการแสดงผลสูงสุด 4000 X 3000 พิกเซล เป็นโปรแกรมที่มีการแสดงผลแบบราสเตอร์ หรือที่เรียกว่าบิตแมพ (bitmap) รองรับระบบทั้งหมด 3 ระบบหลัก คือ RGB, CMYK และ P3 ที่แสดงผลในอุปกรณ์แค่บางรุ่นเท่านั้น ประเภทไฟล์ที่สามารถใช้ได้ ในโปรแกรมมีหลากหลายมากทั้ง JPEG, PNG, PSD, PDF, TIFF และ Procreate

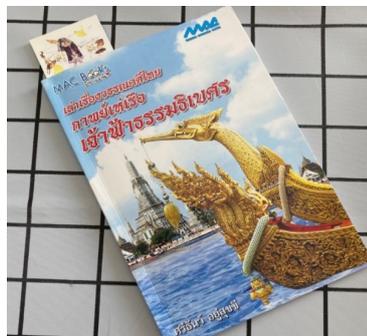
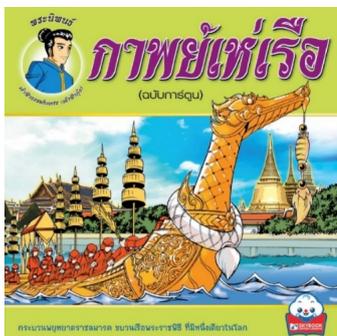
ลักษณะรอยแปรงที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากศิลปิน 2 คน คือนิโคลัส โคล (Nicholas Kole) และฉอ่กุง (Chorkung) ทั้งนี้ได้นำเครื่องมือเทคนิคที่ศิลปินทั้งสองคนใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานมาประยุกต์จากโปรแกรมสู่กระบวนการทำงาน ดังนี้

1. เครื่องมือ Tara's Oval Sketch NK รอยแปรงมีลักษณะพื้นผิวความคล้ายกับดินสอ 6 ปี ปลายเส้นทั้งหัวและท้ายเรียวแหลม จะมีความเข้ม-อ่อนของเส้นตามแรงกด เหมาะกับการร่างภาพ
2. เครื่องมือ Essential MaxPack (MaxU Brush Pen) รอยแปรงมีลักษณะพื้นผิวมีความหนาแน่นของพื้นผิวมากกว่าเครื่องมือที่ 1 Tara's Oval Sketch NK แต่ก็ยังลักษณะพื้นผิวที่เด่นชัด ปลายเส้นเรียวแหลม รอยแปรงมีความเข้ม อ่อนตามแรงกด เหมาะกับการร่างภาพที่มีการเก็บรายละเอียด
3. เครื่องมือ Essential MaxPack (MaxU Shader Pastel) รอยแปรงมีลักษณะพื้นผิวคล้ายกับสีชอล์กพาสเทล ลักษณะเส้นเท่ากันทั้งหมด ขอบรอยแปรงจะมีความฟุ้ง ขอบไม่คม มีความเข้ม อ่อนตามแรงกด เหมาะกับการลงสีในงานที่มีพื้นที่กว้าง
4. เครื่องมือ Essential MaxPack (MaxU Shader Pastel Soft) รอยแปรงมีลักษณะพื้นผิวคล้ายเครื่องมือที่ 3 Essential MaxPack (MaxU Shader Pastel) ซึ่งมีความหนาของพื้นผิวมากกว่า แต่ความเข้มจะน้อยกว่า เหมาะกับการนำมาใช้ร่วมกับคำสั่งพิเศษในโปรแกรม เช่น การทำแสงตกกระทบลงบนภาพ
5. เครื่องมือ Essential Smudge (MaxU Smudge Soft) รอยแปรงมีลักษณะพื้นผิวมีความหนาแน่นมากกว่าเครื่องมือที่ 4 Essential MaxPack (MaxU Shader Pastel Soft) ซึ่งพื้นผิวบริเวณปลายหัวและท้ายมีความละเอียดกว่า MaxU Shader Pastel และ MaxU Shader Pastel Soft มีความเข้ม-อ่อนตามแรงกด เหมาะกับการนำมาเป็นเกลี่ยสีเพื่อเน้นความโดดเด่นของพื้นผิว

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนต์เหวเรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) มีดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้าภาพยนต์เหวเรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร จากงานวิจัย สื่อประกอบการสอน หนังสือ และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 1 หนังสือภาพประกอบกาพย์เห่เรือ (ฉบับการ์ตูน) และหนังสือเล่าเรื่องวรรณคดีไทย กาพย์เห่เรือ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร

ที่มา (ภาพถ่ายโดย กาญจนา ลำภา, 2564)

2. วิเคราะห์ลักษณะของนกที่ปรากฏในภาพยนต์เห่เรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร

ภาพที่ 2 หนังสือนกเมืองไทย
ที่มา (ภาพถ่ายโดย กาญจนา ลำภา, 2564)

3. วิเคราะห์หลักการออกแบบภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนต์เห่เรือ บทเห่ชมนกในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากั๋ง) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การระดมความคิด ผู้วิจัยได้พิจารณารูปแบบที่ต้องการนำเสนอให้เหมาะสมสอดคล้องกับภาพยนต์เห่เรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากั๋ง) จึงได้ศึกษาและวิเคราะห์การสร้างผลงานของศิลปิน 2 คน คือ นิโคลัส โคล (Kole, 2016) และศศิวิมล สุนทรวิกรานต์ (ฉ่องกุง) (ศศิวิมล สุนทรวิกรานต์, 2564, 15 มิถุนายน) เนื่องจากศิลปินทั้งสองมีความโดดเด่นในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยนำเสนอกลวิธีทางศิลปะดิจิทัลได้อย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งยังผสมผสานเรื่องของการใช้สี โดยสร้างพื้นผิวด้วยเทคนิคการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ทำให้ภาพมีสีสัน สร้างจินตนาการให้กับผู้ชมงานเป็นอย่างมาก

ตัวอย่างผลงานของนิโคลัส โคล และศศิวิมล สุนทรวิกรานต์ (ฉ่องกุง)

ภาพที่ 3 Pete's Dragon
ที่มา: (Kole, 2016: online)

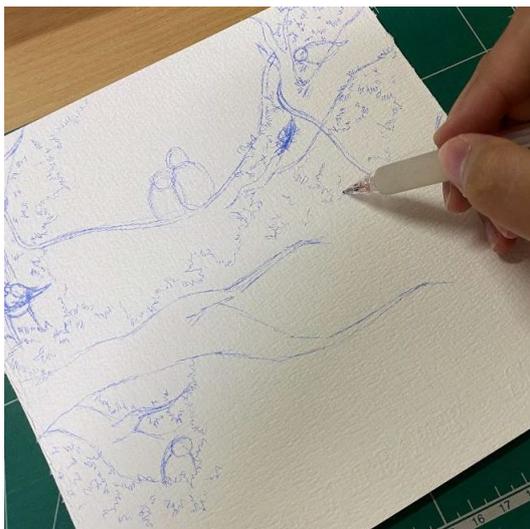

ภาพที่ 4 Brilliant Bug

ทีมา (Chorkung, 2018: online)

3.2 การร่างภาพ เป็นขั้นตอนสำคัญในการออกแบบภาพประกอบที่ต้องทำก่อนจะสร้างสรรค์ภาพประกอบตามเรื่องที่เราเลือกไว้ซึ่งมีประโยชน์มาก เพราะถ้าหากเกิดความบกพร่องหรือความผิดพลาดขึ้นแล้วก็สามารถแก้ไขได้สะดวก ซึ่งผู้วิจัยได้ร่างภาพประกอบบนกระดาษแต่ละชนิดที่ปรากฏอยู่ในภาพเพื่อเปรียบเทียบ และใช้รูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานนิโคลัส โคล และศศิวิมล สุนทรวิกรานต์ (ฉ่อง) ที่เน้นการใช้แปรงที่มีพื้นผิวและสีโทนสว่าง

ตัวอย่างการร่างภาพ 1

1. ภาพร่างด้วยดินสอ ดินสอสี หรือปากกา

2. เพิ่มเติมรายละเอียดลงไปภาพ

3. ลงสีเพื่อสร้างต้นแบบก่อนการสร้างงานจริงจากโปรแกรม

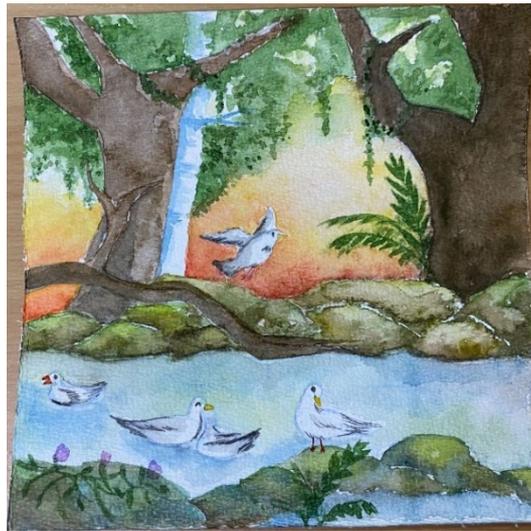
ตัวอย่างการร่างภาพ 2

1. ภาพร่างด้วยดินสอ ดินสอสี หรือปากกา

2. เพิ่มเติมรายละเอียดลงไปในการร่าง

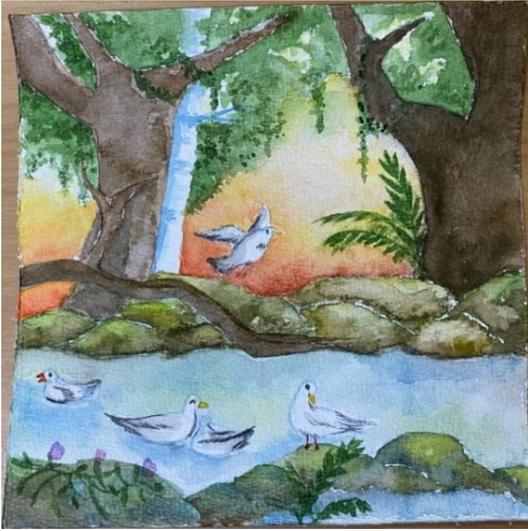
3. ลงสีเพื่อสร้างต้นแบบก่อนการสร้างงานจริงจากโปรแกรม

3.3 การสร้างงานจริง การสร้างงานจริงเป็นการนำภาพที่ได้ร่างตามแบบที่สร้างสรรค์ไว้มารสร้างสรรคเป็นผลงาน ภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพยนต์เหวี่ยง บทเหวี่ยงมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติงานออกแบบภาพประกอบขั้นสุดท้ายให้สำเร็จ ขั้นตอนนี้ต้องใช้เวลามากกว่าการร่างแบบเพราะต้องใช้ความประณีตประกอบด้วย ที่สำคัญควรมีอุปกรณ์ให้พร้อมเพื่อมิให้เกิดการหยุดชะงักในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยมีขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานดังนี้

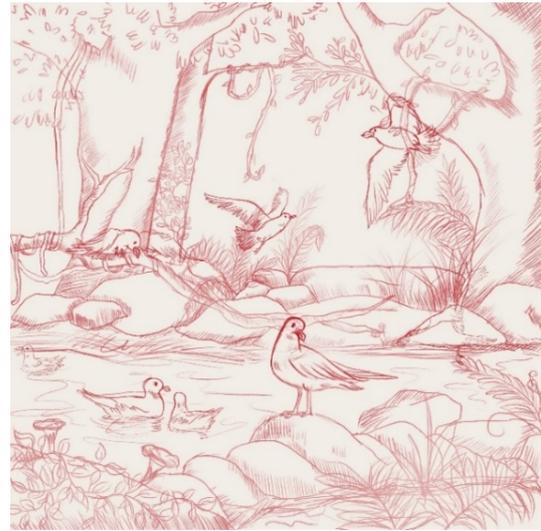
3.3.1 นำต้นแบบจากภาพร่างที่ลงสีเรียบร้อยแล้วมาวาดลงในโปรแกรมโปรครีเอทโดยการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในโปรแกรม เป็นการนำภาพร่างที่สร้างสรรค์ขึ้นบนกระดาษ มาปรับปรุงต่อโดยการวาดแบบดิจิทัลในโปรแกรมโปรครีเอทให้มีความชัดเจน และสวยงามยิ่งขึ้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการร่างภาพดิจิทัล มีดังนี้

- 1) ใช้เครื่องมือ Tara's Oval Sketch NK brush สำหรับการร่างภาพแบบหยาบ
- 2) ใช้เครื่องมือ Essential MaxPack (MaxU Brush Pen) สำหรับการเก็บเส้น

และรายละเอียด

ต้นฉบับสีน้ำบนกระดาษ

การสร้างภาพร่างในโปรแกรมโปรครีเอท

3.3.2 การถมสี เป็นการนำสีโทนเข้มมาระบายถมลงบนภาพร่าง เพื่อให้มองเห็นเส้นที่ร่างไว้และส่วนต่าง ๆ ของภาพร่างได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อความสะดวกในการเก็บรายละเอียด

การถมสี

3.3.3 การลงสีจริง เป็นการลงสีพื้น สีธรรมชาติ และลักษณะของนกจากการค้นคว้าข้อมูลจริง โดยเลือกใช้โทนสีที่สว่าง สดใส ระบายสีจากด้านหลังให้มีน้ำหนักอ่อน-แก่ ให้เกิดระยะใกล้ ไกลหรือเกิดมิติมากยิ่งขึ้น สร้างจุดเด่นของภาพ และระบายสีให้มีความสมดุลงดงาม โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการลงสีภาพดิจิทัล มีดังนี้

1) ใช้เครื่องมือ Essential MacPack (MaxU Shader Pastel brush) สำหรับการลงสีพื้นที่ใหญ่ ๆ หรือลงสีบริเวณท้องฟ้า

2) ใช้เครื่องมือ Essential Smudge (MaxU Smudge Soft brush) สำหรับการเกลี่ยสี ให้มีความฟุ้งนวล ไม่ละเอียดจนเกินไป มักจะใช้ในระยะภาพที่อยู่ด้านหลัง ไม่ต้องการเน้นรายละเอียด

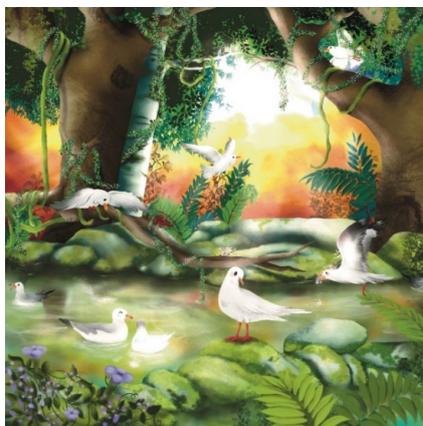

การลงสีพื้น

3.3.4 ขั้นตอนสุดท้ายคือการเก็บรายละเอียดของภาพและเพิ่มเติม เป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์สวยงามของภาพ เช่น การเติมดอกไม้ หรือลงสีให้เกิดแสงเงา โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการเก็บรายละเอียด มีดังนี้

1) ใช้เครื่องมือ Tara's Oval Sketch NK brush สำหรับการเก็บรายละเอียดการลงสี หรือการลงสีแบบมีพื้นผิว เช่น บริเวณต้นไม้ และต้นไม้

2) ใช้เครื่องมือ Essential MaxPack (MaxU Shader Pastel Soft brush) ควบคู่กับคำสั่งพิเศษของโปรแกรมโปรครีเอท คือ Addition ในการทำแสงตกกระทบ

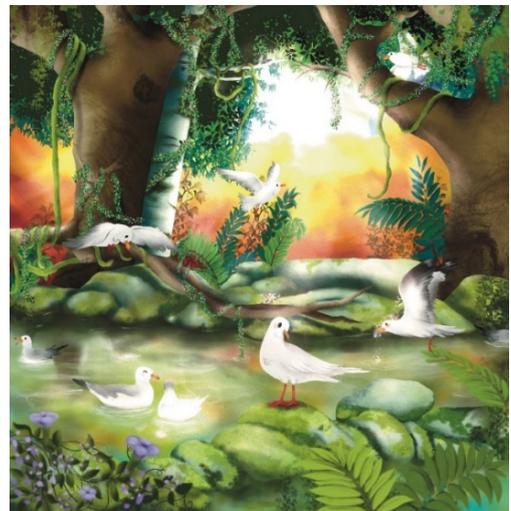
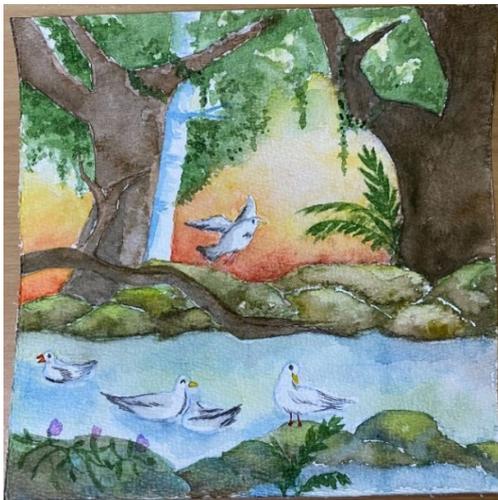
การเก็บรายละเอียด

สรุปผลการวิจัย

จากความสนใจในเรื่องการออกแบบภาพประกอบ โดยมีแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจากการสร้างสรรค์ผลงานนิโคลัส โคล และศศิวิมล สุนทรวิกรานต์ (ฉ่องง) ซึ่งได้นำมาเป็นต้นแบบการออกแบบภาพประกอบ โดยเลือกภาพเห่เรือ บทเห่ชมนก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) ที่เป็นบทประพันธ์ที่มีคุณค่ายิ่งในวรรณคดีไทยและปรากฏอยู่ในบทเรียนภาษาไทย โดยเนื้อหาบรรยายถึง วิถีชีวิตของชาวบ้านริมน้ำชาวอยุธยา เมื่อคราวตามเสด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ในขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ไปนมัสการและสมโภชพระพุทธรูปที่สระบุรี ระหว่างทางทรงนิพนธ์กาพย์เห่เรือพรรณานาความงดงามของธรรมชาติ ปลา และนก สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกคิดถึงนางอันเป็นที่รัก จากบทเห่ชมนก พระองค์ทรงพรรณานางอันเป็นที่รัก โดยกล่าวให้เห็นภาพนกชนิดต่าง ๆ ที่กำลังบินกลับรังในยามเย็น แสดงภาพพจน์ที่สวยงามของบรรยากาศ และนกเหล่านั้นที่เป็นนกที่ซึ่งปัจจุบันบางชนิดหาพบได้ยาก หรืออาจจะสูญพันธุ์ไปแล้ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวไปข้างต้น จึงเริ่มต้นศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากการศึกษาเอกสาร หนังสือหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบภาพประกอบ ศิลปะดิจิทัล แอปพลิเคชันโปรครีเอท และกาพย์เห่เรือ บทประพันธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) โดยสร้างสรรค์ภาพประกอบบนชนิดต่าง ๆ จากบทประพันธ์ โดยสรุปเทคนิค กระบวนการจากภาพประกอบของนักออกแบบภาพประกอบทั้งสอง ซึ่งเน้นรูปแบบการใช้สีในแบบของ นิโคลัส โคล และการใช้เทคนิครอยแปรงในลักษณะกระบวนการของศศิวิมล (ฉ่องง) รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์ ลักษณะทางกายภาพ ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ สู่การวาดภาพประกอบในโปรแกรมโปรครีเอท เพื่อสร้างความงดงามเพิ่มขึ้นแต่ไม่ผิดจากข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของนกแต่ละสายพันธุ์

ภาพเปรียบเทียบระหว่างการวาดสีน้ำบนกระดาษและการวาดจากแอปพลิเคชันโปรครีเอท

ด้านซ้าย ภาพวาดสีน้ำบนกระดาษ

ด้านขวา ภาพวาดจากแอปพลิเคชันโปรครีเอท

อภิปรายผล

ภาพประกอบมีความสำคัญอย่างมากในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ และยังมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจในการสื่อสารได้มากขึ้น ก่อให้เกิดคุณค่าทางความงาม และการถ่ายทอดจินตนาการ ความคิดให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด ภาพประกอบจะช่วยดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็นไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ การจัดวางเนื้อหาภายในภาพ ตลอดจนสีสันในภาพที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจในเนื้อหานั้น ๆ ช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องที่ยากต่อการบรรยายให้เกิดความเข้าใจได้ดี รวดเร็ว การไม่มีภาพประกอบมีแค่ตัวหนังสือเพียงอย่างเดียวแม้จะสร้างความเข้าใจ ก็ย่อมมีเสน่ห์ดึงดูดได้น้อยกว่าการมีภาพประกอบที่สวยงาม

ภาพย่นเห็บเรือ บทเห็บหมัก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง) ซึ่งเป็นบทประพันธ์ในวรรณคดีที่เป็นบทร้อยกรอง ภาพประกอบจึงมีความสำคัญที่ช่วยเสริมความเข้าใจให้ผู้อ่านเข้าใจมากยิ่งขึ้น และเพื่อสร้างสรรค์ภาพประกอบออกมาให้แปลกใหม่ น่าสนใจ การศึกษารูปแบบการสร้างสรรคศิลปะดิจิทัล ที่ปัจจุบันนี้เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ในการใช้ไอแพดร่วมกับแอปเปิลเพนเซิล และแอปพลิเคชั่นโปรครีเอทในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะหลากหลายรูปแบบ จึงเลือกมาเป็นสื่อในการสร้างสรรค์ผลงานภาพประกอบในรูปแบบของงานสร้างสรรค์ในครั้งนี้

การสร้างสรรคภาพประกอบศิลปะดิจิทัล: ภาพย่นเห็บเรือ บทเห็บหมัก ในพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (เจ้าฟ้ากุ้ง)” ยังสามารถนำภาพประกอบมาบูรณาการร่วมกับวิชาภาษาไทย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พร้อมถ่ายถอดลักษณะของนกแต่ละชนิด เพื่อส่งเสริมจินตนาการขณะเรียนรู้บทประพันธ์ได้ ทั้งนี้ ภาพประกอบวรรณคดีไทยจะช่วยสืบสานอนุรักษ์คุณค่าทางวรรณกรรมได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- จารุจินต์ นภิตะภักดิ์ และคณะ. (2561). **คู่มือศึกษาธรรมชาติหมอบุญส่ง เลอะกุล นกเมืองไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คณะบุคคลนายแพทย์บุญส่ง เลอะกุล.
- ประสิทธิ์ จันเสรีกร. (2544). **A photographic guide to birds of Thailand**. กรุงเทพฯ ฯ: หจก.อิมเมจ โฟกัส.
- ปรีดา ปัญญาจันทร์ และสุดไผท เมืองไทย. (2557). **การเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เรืองเดช ชิมะโน. (2556). **ภาพย่นเห็บฉบับการ์ตูน**. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊ก.
- ศศิวิมล สุนทรวิกรานต์. (2564). **สัมภาษณ์**. 15 มิถุนายน.
- ศิริ หนูแดง. (2547). **การออกแบบภาพประกอบทศชาติชาดก**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรัธน์ อยุ่สุขชี. (2548). **เล่าเรื่องวรรณคดีไทย ภาพย่นเห็บ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร**. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- สุริยะ ฉายะเจริญ. (2556). ผลงานดิจิทัลอาร์ตจากงานวิจัยกรณีศึกษาผลงานสร้างสรรค์จากการ สันนิษฐานรูปปลั๊กอินโบราณสถาน. **วารสารนิเทศสยามปริทัศน์**, 12 (13), 43-47.
- Chorkung. (2018). **Brilliant bugs**. Retrieved July 09, 2021, from <https://www.behance.net/gallery/61527065/Brilliant-Bugs-Book>.
- Kole N. (2016). **Pete’s Dragon**. Retrieved July 12, 2021, from <https://www.artstation.com/artwork/kzgJx>.
- Savage Interactive. (2020). **Procreate (Version 5.2) [Mobile application software]**. Retrieved July 12, 2021, from <http://procreate.art/handbook/procreate>